

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek oponentky práce

Autorka práce: Eva Čonková

Název práce: Zavedení povinného předškolního vzdělávání v České republice

Autor posudku: Magdalena Mouralová

Předložená práce se zaměřuje na popis vzniku, prosazení a implementaci jedné regulace – povinného předškolního vzdělávání, k čemuž využívá metodu *process tracing*. Téma je relevantní z hlediska věcného zaměření (relativně aktuální opatření) i uchopení, a tedy vysoce vhodné pro diplomovou práci obhajovanou v programu Veřejná a sociální politika. Práce má výrazně empirický charakter, nad obvyklý standard vyčnívá zejména obrovským množstvím zpracovaných dat a zdrojů a také rozsahem. Bohužel je však také silně popisná, což je i odrazem slabého teoretického ukotvení a velmi podceněného metodologického uchopení. Ve výsledku tak nepřináší mnoho zajímavých zjištění a po dočtení neumím shrnout její poselství a spíše ve mně převládá pocit smutku nad ohromným množstvím práce, která vyšla skoro naprázdno. Nicméně hned v úvodu chci říci, že i když mám k práci řadu kritických připomínek (viz dále), práce celkově jednoznačně splňuje požadavky kladené na diplomové práce a zaslouží si být obhájen.

Charakter práce předznamenávají už stanovené **cíle**¹, které jsou rozkročené, neuspořádané, na některých místech nejasné a opravdu hodně popisné. Autorka spíše vyjadřuje, čím se práce zabývá, ale neříká, čeho chce dosáhnout a proč. To koresponduje s **teoretickým (ne)ukotvením** práce, které je na jedné straně velmi široké (autorka slibuje využívat model A-A-A, teorii advokačních koalic, teorii nastolování agendy, teorie postojů a teorii fází veřejně politického procesu – str. 6), ale zároveň velmi mělké. Teoretické koncepty v práci nefigurují jako východiska k uchopení tématu, nejsou nijak vztaheny k cílům a otázkám, není nijak diskutován jejich výběr a jejich vzájemný vztah. Symptomatické je, že se jim autorka vůbec nevěnuje v úvodní „teoretické části“, ale pracuje s nimi až v zadních oddílech „praktické části“ (str. 113–126, 156–161), tedy jako by byly součástí diskuse. Pro čtenáře, ale především pro samotnou autorku, by ale využití teorie pro zarámování a uchopení práce bylo velmi užitečné, bylo by totiž jasnější, co a proč dělat, čemu věnovat pozornost, a naopak co je podružné, okrajové a může být vynecháno.

Práce je představuje velmi detailní popis procesu tvorby politiky, což je pozoruhodné. Je založena na ohromném množství dat, autorka prošla téměř 5000 mediálních výstupů a další dokumenty. To je na jedné straně ohromující, zároveň však také dokladem jisté neuváženosti a neefektivnosti. Z pohledu čtenáře je **metodologické uchopení** problematické ne pro možná až nesmyslně velký objem dat, ale pro nedbalý popis (celé metodologii je věnována jen jedna strana!) a nedostatečné vysvětlení voleb. Nevíme, jaká média byla zahrnuta, jaká klíčová slova byla použita pro vyhledávání, co autorka v mediálních výstupech hledala a jak informace třídila,

¹ „Cílem diplomové práce je popsat zavedení regulace ve formě povinného předškolního vzdělávání z hlediska nastolení agendy a jejího následného prosazení. Dále je záměrem práce vysvětlit zavedení regulace také ve vztahu k postojům jednotlivých aktérů. Dalším z cílů práce je zachytit a popsat diskuze týkající se fungování regulace po jejím zavedení, a to v souvislosti se zainteresovanými aktéry či zveřejněnými výzkumy. Součástí tohoto popisu bude také analýza týkající se veřejného mínění směrem k hlavní myšlence regulace (postoj veřejnosti k opatření ve veřejné politice).“ (s. 6)

jaké jiné postupy zvažovala a proč je zavrhla. Za diskutabilní (leč v práci bohužel nediskutovanou) považuji již základní volbu opírat se v pátrání po původu opatření a okolnostech jeho přijímání primárně o mediální výstupy – média rozhodně neodráží celý proces, první zmínka v médiích velmi pravděpodobně předcházelo dost zmínek v jiných arénách. Média nemusí pokrývat všechny aktéry, názory, zákruty a vyjednávání, leccos jim zůstává vědomě či mimoděk skryto a bylo by rozhodně žádoucí, aby autorka tuto skutečnost reflektovala více než v jednom (trochu alibistickém) odstavci těsně před závěrem. Pro zodpovězení stanovených otázek² je určitě třeba jít i do dalších pramenů, což autorka sice dělá, ale opět nikde nepopisuje, jak se k pramenům dostává, na základě čeho se rozhodla pro jejich zahrnutí a jak s nimi pracuje.

Struktura práce je nepřehledná a neodpovídá zvyklostem u diplomových prací na KVSP. Teorii i metodologii je třeba hledat v různých částech práce. Členění na teoretickou a praktickou část práce nedává žádný smysl, součástí „praktické“ části je i diskuse některých teoretických konceptů, a naopak v „teoretické“ části jsou i ryze empirické oddíly. Členění je příliš podrobné, dostáváme se až na pět úrovní nadpisů a jako čtenářka jsem se zcela ztratila. Myslím, že nepřehlednost dost souvisí i ohromným rozsahem – text má 170 stran (běžných, nikoliv normostran), což představuje více než trojnásobek stanoveného rozsahu. Předloženému textu by rozhodně prospěl výrazný editorský zásah a proškrtání alespoň o třetinu (domnívám se, že by to šlo udělat, aniž by klesla informační hodnota, a vyznění by bylo určitě výrazně zřetelnější).

Argumentace je hodně mělká, autorka často jen konstatuje, že něco je důležité, ale nevysvětluje pro co a jak se to pozná. Volby pak působí nahodile. Na některých místech je argumentace vyloženě zavádějící, chybná, až tautologická – např. na str. 115 se dočteme, že „*Aréna médií se stala primárním zdrojem pro „rozkrývání“ procesů, které vedly k zavedení regulace. To dokazuje, že byla média zásadním zprostředkovatelem a komunikátorem mezi jednotlivými aktéry.*“ – autorka se sama rozhodla zkoumat primárně mediální obraz, tak je snad jasné, že média budou komunikátorem mezi aktéry, které pokryla. Nic ale nevíme o jiných možných aktérech, kteří média nevyužívají, protože ty autorka výzkumem nepokryla.

Práce vychází z velkého množství zdrojů a je s nimi zacházeno vesměs korektně³. Na jednom místě přetrval nedostatek v citování (téměř doslovné převzetí formulací ze Strategie 2030+ na str. 128), nicméně s ohledem na rozsah a ojedinělost to беру jako nevýznamné formální pochybení. **Formální stránka** práce je celkově ucházející, i když text by si ještě zasloužil editačně pročistit – zejména odstranit násobné zvýrazňování (podtržená tučná kurzíva), několik nadpisů za sebou bez jakéhokoliv textu v tělech kapitol (s. 29), nesmyslné je i členění zdrojů v seznamu. Nicméně to jsou jen drobnosti.

Celkové hodnocení práce je poměrně obtížné, protože práce v některých ohledech výrazně převyšuje obvyklý standard, v jiných je pod ním. Objem vložené práce studentky, množství zpracovaných dat a detailnost popisu procesu tvorby politiky je ohromující, ale přiznávám, že už nevidím velkou přidanou hodnotu oproti popisu o něco hrubším. Naopak mi ale chybí nějaký přesah, vyvození důsledků, odhalení příčin, nalezení zákonitostí nebo jen hypotéz o možných

² „Kde vznikla motivace k nastolení dané agendy? Jak byla agenda nastolena a kdy se začalo o uvedené problematice aktivně diskutovat? Kdo tuto diskuzi vedl? - Jaký je postoj veřejnosti k hlavní myšlence regulace (zavedení povinného posledního roku)? Čím lze vysvětlit postoj veřejnosti k regulaci? - Je prováděna evaluace zavedené regulace ze strany MŠMT? Je po zavedení regulace o problému aktivně komunikováno? Jak se k zavedení regulace staví tvůrci politiky? Naplňuje regulace cíle, ke kterým má směřovat?“ (s. 6)

³ Součástí posouzení práce bylo i projití výstupů z programů URKUND a Turnitin.

souvislostech. Slabinou práce je totiž nedostatečná provázanost cílů, teorie a metodologie a nedomyšlenost jejich vztahů, ale také mělká argumentace. Předložená práce nicméně rozhodně odpovídá nárokům kladeným na diplomové práce, a i přes výhrady formulované výše ji **doporučuji přijmout k obhajobě a hodnotit známkou D, při uspokojivém zodpovězení položených otázek pak známkou C.**

Otázky k obhajobě:

1. Co jsou podle Vás nejzajímavější zjištění, které vyplynuly z Vaší analýzy? Plyne z Vaší práce nějaké obecnější poznání o veřejných politikách?
2. Popište postup provedené mediální analýzy a zdůvodněte klíčové volby. Jaká média jste do analýzy zahrnula? Jaká klíčová slova jste použila? Jak probíhala analýza – co jste kódovala, jak jste třídila? Proč jste postupovala zrovna daným způsobem? Vycházela jste z nějakých teoretických předpokladů?
3. Navrhněte reformulace výzkumných otázek tak, abyste na ně mohla odpovědět pomocí zvoleného metodického postupu.

Datum: 18. 1. 2022

Podpis: Magdalena Mouralová